

GEHEIL.

Nr. 10 fg. 8 602
's-Gravenhage, 30 Maart 1937.

Naar aanleiding van in de maand December 1936 door eenige personen gedane pogingen om Nederlanders te werven voor het Nationalistische leger in Spanje, heb ik de eer U het volgende te berichten:

Op 7 December 1936, werd hier ter stede opgericht een comité, ten doel hebbende het uitzenden van Nederlanders naar Spanje. In dit comité hadden zitting:

Carel Willem Nicolaas van Calsteren, geb. te den Haag, 15 Mei 1911, wonende Trompstraat 134 alhier, oud lid van de N.S.N.A.F. (Groep Kruyt) Algemeene leiding;

Jan Hendrik Teeuwisse, geb. te den Haag, 29 September 1908, laatstelijk wonende Torenstraat 92 alhier, thans vermoedelijk verblijf houdende in België, lid van de N.S.B. met Stamboeknummer 24588, secretaris en

André de Voogd, geb., te Apeldoorn, 26 Juni 1918, wonende Stationsweg 93a alhier, lid der N.S.B. met Stamboeknummer 9411, penningmeester.

De oprichtersvergadering werd op voormelden datum gehouden in café "Rheinland" Holenstraat 39 alhier.

Aanwezig waren pln. 20 personen, die bijna allen door Teeuwisse waren uitgenoodigd. Op de toegangsbewijzen, waarvan een exemplaar in afschrift als bijlage I hierbij gaat, stond o.a. vermeld: "Besloten vergadering der Nationale Reis Vereeniging".

De Voogd opende te pln. 20 uur de vergadering en gaf hij het woord aan Van Calsteren, die een overzicht gaf van den toestand in Spanje. Degenen, die daarvoor iets gevoelden, konden zich bij den

AAN:
Z.E. den Minister van Justitie.

Secretaris

secretaris opgeven, waarna dan nog een vergadering voor die personen zou worden belegd. Het inleggeld bedroeg f.0.25. Zeven personen gaven zich op. Teeuwisse noteerde de namen en onder meer van welke politieke gezindheid zij waren en waarom zij uitgezonden wilden worden. Ik merk hierbij op dat alleen personen van nationaal-socialistische of fascistische richting tot deze vergadering waren uitgenoodigd.

De vergadering werd onder meer bezocht door de volgende personen:

1. Arend Desein, geb. te R'dam, 3.2.'11, wonende Korte Nieuwe Havenstr. 14 alhier;
2. Wilhelmus Franciscus Petrus Greve, geb. te den Haag, 6.5.'15, wonende Kootwijkstraat 8 alhier;
3. Cornelis Hulsman, geb. te Zandvoort 12 September 1918, laatstelijk wonende Haagschestraat 18 alhier, thans vermoedelijk verblijf houdende in België;
Deze drie personen zijn of waren lid van de N.S.N.A.F. (Groep Kruyt).
4. Richard Hoos, geb. te den Haag, 15.5.'15, wonende Koediefstraat 7 alhier, lid der N.S.B.;
5. Jacob van den Berg, geb. te den Haag, 21.1.1916, wonende Frinsestr. 72 alhier, ex Baars fascist;
6. Petrus Johannes Zeller, geb. te den Haag, 12.6.'14, wonende Wingerdstraat 28 alhier, ex Baars fascist.

Door van Calsteren voornoemd, werd Franz Theodoor Look, geb. te R'dam, 30 Maart 1903, wonende Groningschestraat 12 alhier, ex lid N.S. N.A.P. (Groep Kruyt) genoemd als de persoon van wien feitelijk de geheele aangelegenheid zou zijn uitgegaan, hetgeen niet is kunnen blijken.

In totaal zouden zich plm. 70 personen voor uitzending naar Spanje hebben opgegeven. Daaronder was ook Joseph de Graaf, geb. te A'dam, 10.1.'18, wonende Seringenstraat 8 alhier, lid der N.S.B.

Frits Jan Henri Eigenrook, geb. te den Haag, 3.2.'15, wonende Bonistraat 15 alhier, die verklaarde de nationaal-socialistische beginselen te zijn toegedaan, was voorts door Teeuwisse en De Graaf aangezocht om dienst te nemen in het Franco-leger, doch was daarop niet ingegaan.

Door de Voogd werd op 9 December 1936 een getypt schrijven verzonden naar de courant "Het Vaderland" ter publicatie vermeldende de oprichting

richting en het doel van genoemd comité. Als bijlage II gaat een afschrift van dezen brief hierbij.

Ik vestig er Uwe aandacht op dat in dezen brief wordt gesproken over dienstneming bij de Roode Kruis Afdeling van het Franco-leger, doch dat op genoemde vergadering en in gesprekken met geestverwanten alleen de dienstneming als soldaat in het Franco-leger naar voren kwam.

Terzake het plegen van het misdrijf bedoeld in Art: 154 bis wetb.v. Strafrecht e.o. poging tot overtreding van Art: 205 Wetb.v. Strafrecht werd tegen de comité leden De Voogd, Van Calsteren en Teeuwisse proces-verbaal opgemaakt.

Door de leiding der N.S.B. werd, in verband met deze aangelegenheid, Teeuwisse gedwongen te bedanken als lid der N.S.B. waarbij evenwel de toezegging zou zijn gedaan, dat zijn stamboeknummer voor hem open bleef.

Voor zoover is kunnen blijken, is niemand, door het genoemde comité naar Spanje uitgezonden geworden.

Afschrift.

BIJLAGE I.

Bewijs van toegang tot de besloten vergadering
der NAT. REIS- VEREEN. voor

J. H. Teeuwisse

2

te houden op 7-12-36 in café Rheinland.

Het bestuur.
Paraaf onleesbaar.

A f s c h r i f t .

BIJLAGE II..

"Het Vaderland"
Parkstraat 25
D E N H A A G .

's-GRAVENHAGE, 9 December 1936.

Hiermede berichten wij U de oprichting van een comité ten doel hebbende het uitzenden van Nederlanders naar Spanje om aldaar bij de roode kruis afdelingen van de regeering Burgos (Franco) te worden ingedeeld.

Daar het Ned. Roode Kruis hiervan in gebreke bleef is dit comité gevormd onder leiding van de heeren, Van Calsteren (Alg. Leiding) J.H. Teeuwisse (Secr.) en A. de Voogd (Penn.m.).

De oprichtingsvergadering heeft plaats gehad te den Haag op 7 Dec. 11. in café Rheinland, Molenstraat alhier. 25 aanwezigen gaven zich op en zullen einde volgende week worden uitgezonden.

Onder deze bevonden zich verschillende vooraanstaande personen. Voorloopig adres is Afd. 5 Trompstraat 136 den Haag.

Aan dit adres worden alleen schriftelijke Inlichtingen gegeven en steun in ontvangst genomen.

Voor den Leider
De Penn.m (Get. De Voogd.)

P.S. Vooral opgemerkt diend te worden dat het hier niet betreft het werven van soldaten doch alleen voor het Roode Kruis.

Wij geven hierbij U het recht van publicatie.

get. De Voogd.

Exh. 1037
GERECHTSHOF
TE 'S-GRAVENHAGE
PARKET VAN DEN
PROCUREUR-GENERAAL

Ms. 2460 G. J. 602 p.
'S-GRAVENHAGE, 24 April

1937.

No. 267 R.P.

G E H E I M .

Bijlagen : 3 c.a.

Betreffende: ronselarij voor Spanje.

--:--:--:--:--

Onder wederoverlegging van de bijlagen van Haren brief van 7 April jongstleden, 2e Afdeling A. No. 2022 Geheim betreffende ronselarij voor Spanje, heb ik de eer, daarbij aan Uwe Excellentie te doen toekomen een desbetreffend ambtsbericht van den Officier van Justitie te 's-Gravenhage van 20 April jongstleden P. No. 341 Geheim, vergezeld van een proces-verbaal van onderzoek van de politie te 's-Gravenhage, naar welk een ander het mij veroorloofd zij, te verwijzen.-

Uit dit proces-verbaal blijkt niet, dat, hetgeen in het geheim rapport van voormelde politie van 22 Maart jongstleden wordt medegedeeld, dat in de bewuste vergadering alleen zou zijn gesproken over dienstneming als soldaat in een der in Spanje strijdende legers, juist is.-

Onder die omstandigheden heeft de Officier van Justitie voornoemd, naar mijne meening terecht, er van afgezien, aan het proces-verbaal van onderzoek verder gevolg te geven.-

De Procureur-Generaal,

Aan

den Heer Minister van Justitie.

EXD. 10 11 37 No. 2543
F 5029
GERECHTSHOF TE ARNHEM.

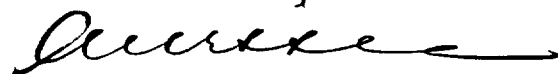
PARKET
VAN DEN
PROCUREUR-GENERAAL.

ARNHEM, 29 April 19 37

La. D. No. 434. GEHEIM.
betreffende: Recruteering
van vrijwilligers voor Spanje.

5/11/37
Onder verwijzing naar Uwe missive dd. 31 December 1936
5e Afdeling/2 A, No. 7068, Geheim, heb ik de eer Uwe Excelle
tie hierbij te doen toekomen een ambtsbericht van den Commis
saris van Politie te Enschede dd. 17/24 April 1937, No. 105/6
met bijlagen, betreffende het vrijwillig dienst nemen in het
Spaansche leger door J.W. Vinke en B.J. Leusink, beiden wonend
aldaar, naar den inhoud waarvan ik de vrijheid neem te verwi
zen.

De Procureur-Generaal,
fgd. Directeur van Politie,

Aan Zijne Excellentie
den Heer Minister van Justitie
te
's-Gravenhage.

X

D.434.

POLITIE

TE
ENSCHEDÉ

ENSCHEDÉ, den 17 April 1937.
24

Typ. B.

No. 105/63.

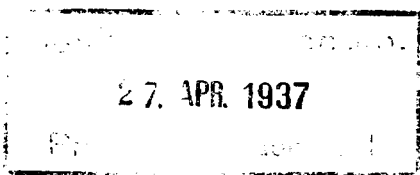
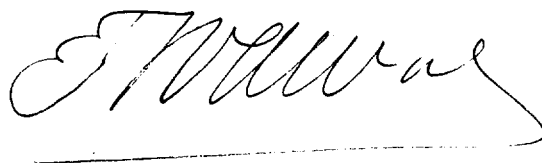
Naar aanleiding van Uwe circulaire van 4 Januari 1937, I
D. No. 10, Geheim, heb ik de eer U EdelGrootAchtbare hierbij
beleefd te doen toekomen een rapport, houdende het onderzoek
ingesteld naar het vrijwillig dienst nemen in het Spaansche
leger door J. W. Vinke en B. J. Leusink, beiden alhier woonach-
tig.

Vinke is gehuwd en heeft 4 kinderen, Leusink is ongehuwd
Een foto, waarop Vinke en Leusink respectievelijk onder
No. 2 en No. 1 voorkomen gaat hiernevens.

Ik verzoek U van de foto wel een vertrouwelijk gebruik te
willen maken.

Coll.

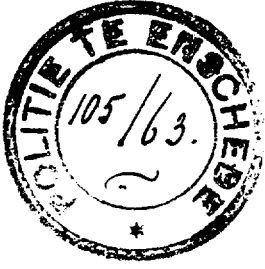
De Commissaris van Politie,

Aan

den Heer Procureur-Generaal
Fd. Directeur van Politie
te

A R N H E M.

----- R a p p o r t -----

In verband met de my, Hendrik - POSTMA, rechercheur van politie te Enschede tevens onbezoldigd ryksveldwachter verstrekte opdracht heb ik gehoord de echtgenote van Johannes - Wilhelmus - VINKE, geb. te Lonneker 28-10-1902, dakdekker, wonende te Enschede, Welstraat : 30, die verklaarde:

" Het zal zeer waarschyndlyk op Zaterdag 13 Februari 1937 geweest zyn, dat myn man des namiddags omstreeks 2 uur de echtelyke woning alhier heeft verlaten. Ik wist toen hy vertrok niet anders dan dat hy om werk ging zoeken. Een paar dagen tevoren had hy my gezegd, dat hy werk wilde hebben en dat hy daarvoor zelfs wel naar het buitenland wilde gaan. Hy voegde daaraan echter toe, dat hy geen "pas" kon krygen omdat hy "Statenloos" was daar hy vroeger als Nederlander in het Franse-Vreemdelegioen dienst had genomen. De bewuste namiddag van 13 Februari jl. had hy even vóór zyn vertrek een brief gekregen van een meisje waarmede hy omgang had. (myn man en ik) hadden hierover wel eens woorden gehad. Dit meisje verblyft momenteel te Heemstede of omstreken (Ik, rapporteur, kan verklaren, dat dit het meisje SCHMITT, Elisabeth-Berta-Adelhe geb. te Berlyn 24-1-1907, vermoedelyk wonende te Heemstede, Kerklaan no.45 (Zorge) is. Zy is Duitse). Terwyl deze brief kwam, kwam ook de my bekende LEUSINK, Bernardus-Johannes, geb. te Hengelo (O) 23-1-1911, wonende Wagelerweg 1A. no. 28h. by ons thuis. Ik weet, dat hy als myn man communist is. Wat zy precies besproken hebben weet niet, doch wel kon ik opvangen, dat Leusink zeide, "dat hy vanavond een bruiloft had en dat hy morgen op reis ging". Leusink is hierna weggegaan en ik heb hem niet meer gezien. Even later is myn

man ook vertrokken, doch ik wist niet waarheen en ook niet, dat hy voorlopig niet terug zou komen. Voorzover ik heb kunnen begrypen is Leusink op 14 Febr. 1937 (Zondag) de stad uitgegaan en is myn man des Zaterdags namiddags reeds weggegaan en zyn zy in elkaarsgezelschap in de avond van 14 Febr. 1937 by Esschen over de Belgische grens gegaan. Ik kreeg een paar dagen later een kaart uit Frankryk en een ~~ti~~ later een kaart uit Spanje (Barcelona). Ik begreep toen dat hy in Spanje was en dat Leusink waarschyndlyk met hem daaheen was gegaan. Ik zat de eerste tyd, dat myn man weg was, zonder :komsten en het Burgerlyk-Armbestuur weigerde de eerste week om te steunen voor my en myn 4 kleine kinderen. Ik heb die week my tot de party (C.P.N.) gewend, omdat ik dacht, dat myn man waarschyndlyk voor deze party op reis was. Ik heb toen van NYKAMP, Hein, geb. te Londerker 16-5-1906, wonende alhier, Steenweg 3B. no. 103 éénmaal steun gekregen, namelyk een bedrag van f. 3.--. Ik denk, dat dat geld van de Rode-Hulp kwam.. Ik heb nadien niets meer gehad van de Party, of een harer mantelorganisaties. Nadien ben ik gesteund door het Burgerlyk-Armbestuur. Ik kreeg een paar weken geleden een ansicht-foto toegezonden met het adres van myn man er op, op welke foto myn man en Leusink voornoemd en 2 my onbekende jongemannen in uniform staan. Ik vermoed, dat dat een Regerings-soldaten-uniform is. Als adres vermeldt deze foto: "Socorro-Rojo. Pl. Altozano. No. 106. Albacete. Espana". Op Maandag 5 April 1937 heb ik een brief gekregen van myn man waarin hy schryft, dat ik my tot OTTO, Heinrech, geb. te Rheine i/W. 6-1907, wonende te Enschede, Goolkatenweg no. 10 (Nederlander) en de genoemde NYKAMP moet wenden en dat zy moeten bewerken, dat hy (myn man) terug kan komen. Ik heb echter niet aan het verzoek van myn man voldaan en Otto en Nykamp geen bericht gezonden. De mensen van de Party doen, alsof zy van niets weten. Terwyl van myn man van huis is, heb ik in een kastje gevonden een kwitantie waaruit bleek, dat hy een pas had gekregen op het Stadhuis alhier en dat daarvoor f. 6.-- is betaald. Hoe hy aan dat geld is gekomen en ook aan het reisgeld is r

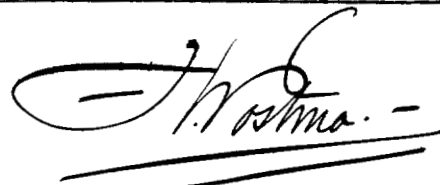
een raadsel. Van zich zelf kan hy dat niet hebben gespaard. Ik v
moed dan ook, dat dat van de Party, of enig Comité is, dat zich w
de zaak "Spanje" interesseert. Ik kan verder omtrent de reis van
myn man niets verklaren. Hy had zich wel eens uitgelaten, dat hy
wel naar Spanje wilde, doch of hy hiervoor is "aangezocht" is my c
bekend. Ik kan dus niet verklaren, of hy "geronseld" is. Van de le
den van de Party zal ik niets te horen krygen, want ik wordt ver-
sleten voor "Fascist". Ik heb namelyk niet willen hebben, dat er
steeds vergaderingen in myn huis werden gehouden. Het laatste be-
richt dat ik van-en over myn man heb gehad was een telegram uit
Spanje, alhier aangekomen op 15 April j.l. waarin staat "dat ik niet
ongerust behoef te zyn" en dat ondertekend is: "Johannes". Ik we
niet, of myn man dat telegram zelf wel heeft verzonden, want ik he
nog nooit gehoord, dat hy zich "Johannes" noemde, doch steeds "Han-
nes" en dat hy ook met deze laatste naam ondertekende. Meer kan
ik niets verklaren."

Ik, rapporteur, kan voorts verklaren, dat de familie van voer-
noemden LEUSINK niets omtrent de hier genoemde Bernardus-Johanne
mededeelt en maar steeds verklaart, dat zy niet weten waar hy is
en dat hy werk zoekt en dat er nimmer "bericht" van hem komt.

Naar waarheid opgemaakt.

E n s c h e d e , 19 April 1937.-

Gezien:
De Commissaris van Politie,

1=B. J. Leuwink
2=J. W. Vinke

Exh. 10 MEI 1937 Nr. 257p. Ge... F. Boer
PROCUREUR-GENERAAL

Arnhem, 30 April 1937.

BIJ HET GERECHTSHOF.

litt. D.

No. 446.

GEHEIM.

45
In verband met Uwe missive van 31 Decem-
ber 1936, 5e Afdeling 2 A, No.7068, Geheim,
heb ik de eer Uwe Excellentie hierbij toe te
zenden een rapport van de Koninklijke Mare-
chaussee te Wezep, betreffende vertrek van
2 Nederlanders naar Spanje.

De Procureur-Generaal,
fgd. Directeur van Politie,

Deurloo

Aan Zijne Excellentie
Den Heer Minister van Justitie,

te 's-GRAVENHAGE.

2.446
Koninklijke Marechaussee.

3e Divisie.
Brigade - Commandant.

Wezep, den 22sten April 1937.

No. 91.

O N D E R W E R P :

Vertrek van 2 Nederlanders naar Spanje.

Ik heb de eer U weledele Gestrenge beleefd het nav-
gende te berichten:

Op 19 dezer werd mij door den 80 jarigen Kl. Kraake, wonend
aan de Zwarteweg, gemeente Doornspijk, medegedeeld, dat twee
jongens van zijn zoon Lammert, won. te Amsterdam, Zandhoek, Hoek
Taanstraat, naar Spanje waren vertrokken.

In gezelschap van voornoemden ouden man, vertoefde diens
schoonzoon H. Pierson, won. te Zaandam, Schoolmeestersstraat 6
voorheen won. te Zwolle, die het navolgende mededeelde: -

"Ongeveer 14 dagen geleden was Evert Kraake, 24 jaar, als va-
rensgezel aan boord van het schip genaamd "Renova", schipper
Jong en gedomicilieerd te Zwartsuis. Alstoen sprak ik Evert
Zaandam, alwaar hij mij een boekje liet zien, zeggende: "Dit
een Russisch paspoort." Ik betwijfelde zulks en vermeende de
het een communistisch stempelboekje, of een bewijs van lidmaa-
schap van die partij, was.

Daar ik vermeende aan hem te merken dat hij naar Spanje wi-
de, zoo vroeg ik hem dit, waarop hij mij te kennen gaf naar
Rusland te gaan.

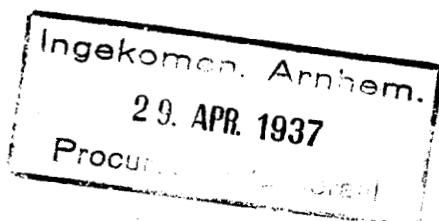
In verband hiermede heb ik enkele dagen daarna zijn vader,
L. Kraake, won. te Amsterdam, Zandhoek, Hoek Taanstraat, hiere-
de in kennis gesteld en hem in overweging gegeven om de polit-
te waarschuwen.

Aan

den Heer K A P I T E I N
Districtscommandant der Kon. Marech.

te

Z W O L L E .

Enkele dagen geleden was ik te Zwolle, om mijn aldaar sta-
de schuur af te breken. Aldaar hoorde ik toen van la Faïtt,
wonende te Zwolle, Waterstraat, 97, dat zij een brief van E-
vert Kraake voornoemd hadden ontvangen. Blijkens deze brief
bevond hij zich met zijn broer Hendrik -deze is 22 jaar oud-
in Spanje. Bedoelde brief heb ik bij mij, om die aan hun va-
der te geven. Ik heb geen bezwaar dat U afschrift van dezen
brief neemt.

Evert Kraake was een varige communist, terwijl dit van zi-
broer Hendrik -die tuinman van zijn beroep is- niet gezegd
kan worden."

Een afschrift van de hier bedoelde brief met enveloppe ga-
hierbij.

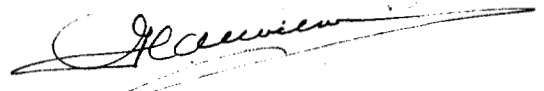
Ik vermeen goed te doen één en ander ter kennis van U W.E.
te brengen.

Mogelijk kan uit een in te stellen onderzoek, o.a. te Zwol-
le (niet onmogelijk is het dat Hendrik Kraake inmiddels ook
heeft geschreven) iets blijkens wat nog van eenig belang kan
zijn.

De Opperwachtmeester,

Brigadecommandant.

H. de Wilde.

DISTRICTSCOMMANDANT DER KONINKLIJKE MARECHAUSSEE TE ZWOLLE.

No. 330.

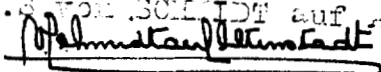
Gezien en doorgezonden aan den Heer Luitenant-Kolonel, Comman-
dant van de 3de Divisie Koninklijke Marechaussee, onder mededeeling, dat
ik den Brigadecommandant te ZWOLLE heb opgedragen hier ter stede een on-
derzoek in te stellen en den uitslag daarvan te rapporteeren, welk rap-
port ik u ontzegt aan Zijn Hoogheids Vertegenwoordiger zal doen toekomen.

ZWOLLE, den 24sten April 1937.

De Kapitein,

Districtscommandant:

J. J. G. O. S. VON SCHLIDT auf ALLENSTADT.

202

COLLONDANT VAN DE 3e DIVISIE

KONINKLIJKE MARECHAUSSEE-

-o-o-o-o-o-o-g-

Nr. 1039.

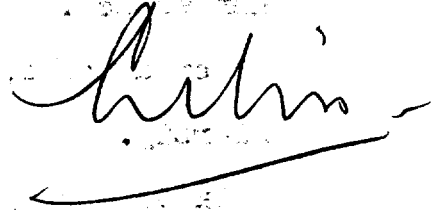
Ter kennisneming -om te behouden -aangeboden aan den Heer Procureur-Generaal fgd. Directeur van Politie te ARNHEM.

ARNHEM, den 28en April 1937.

De Luitenant-Kolonel,

Divisie - Commandant.

Jhr. A. D. Leman Trip.

Afschrift.

Het o rigineele schrijven gesteld in potloodschrift op ongelinieerd papier van 134 m.M. breed en 213 m.M. lengte.

Dinsdag 6

Kammeraden hier bij schrijf Ik als dat wij gistren in Spanje aan zijn gekomen. En hebben een zware togt achter ons. Wij waren den voorgeweek zondag al in Pareis en hebben daar vier dagen rond geloopt en daar na hebben wij het niet makkelijk ge hat Zondag 4 zijn wij aan de grens ge komen en hebben den hele nacht in de bergen ge lopen. Daar hat je bij moeten zijn dat hat je er van mee kunnen genieten wij hadden haast geen beenen meer maar nu is alle leet vergeten. Het gaat hier alles zoo hegt Kammeraad sgaplijk toe er zijn hier 51 landen ver tegen woerdig. Wij zijn hier van morgen al aan het ek-sezeren geweest het viel voor ons niet mee want als kom mandos worden in het Duit gegeven en zijn anders als in Holland. Zoo als er er ge zegt wort gaan wij naar Albacete toe als wij daar zijn zal Ik wel meer zrijven. Jullie zullen wel denken waarom srijf je aan part Hendek wil naar een ieder in Zwolle, schrijven die hij kent en ik had hem gezegt als dat hij er wat verzichtig mit zol zijn maar dan ist hij beledigt. Jaap als onze koffer aan komt wil dan mijn kleeren aan Klaas Kr geven het is Z.o.Z.

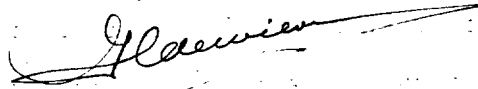
jamer als dat wij niks hebben kunnen
mee nemen.

Nu allen hatlijk ge groet

van E Kraake

Root Front

Voor afschrift conform.
De Opperwachtmr. Brigadecommandant.
H. de Wilde.

DEPARTEMENT VAN JUSTITIE.

2^e AFDEELING /5

's-GRAVENHAGE, den

¹
17 Juli 1937.

No. 4122

Bericht op schrijven van
24 April 1937, no 267 R.P. geheim.

Men wordt verzocht bij de aanhaling
van dezen brief, dagteekening, afdeling
en nummer nauwkeurig te vermelden.

betreffende
recruteering van vrijwilligers
voor Spanje

Met terugzending der bijlagen van Uw bovenvermeld
schrijven heb ik de eer U.E.G.A. te berichten, dat ik mij met
met de daarin vermelde beschouwingen kan vereenigen.

Het zich onder de bijlagen dezes bevindende proces-
verbaal ware den Officier van Justitie te Uwer stede wederom
te doen toekomen.

Bij Uw bericht, dat hieraan gevolg wordt gegeven, ont-
vang ik de overige bijlagen dezer gaarne terug.

De M.v.J.

Aan den P-G, fd D.v.P. te 's-Gravenhage.